

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Валютний ринок – це ринок, на якому укладаються угоди з купівлі-продажу іноземної валюти під впливом попиту та пропозиції.

На думку О.М. Павлова основним об'єктом валютного ринку є «світові гроші». Під цим поняттям розуміється високоліквідні валютні цінності, тобто валюти розвинутих країн та регіонів світу, цінні папери в іноземній валюті, СПЗ, які використовуються в зовнішньоекономічній діяльності [2].

Стан валютного курсу в Україні заслуговує значної уваги, адже в нашій країні намітилася тенденція до зростання інфляції, що викликає знецінювання національної валюти.

На даний момент прослідковується дестабілізація валютного курсу, що спричинена такими проблемами як: збільшення обсягів державних запозичень (виникнення боргової «спіралі»); зниження курсу іноземної валюти за рахунок міжнародних позик; високий рівень інфляції; зменшення обсягів експорту; зменшення інвестицій в економічний розвиток країни; недосконала законодавча база, що не може надати економічних гарантій іноземним інвесторам; високий рівень доларизації економіки; збільшення впливу спекулятивних операцій на функціонування валютного ринку; військові дії на сході України.

На сьогоднішній день основними резервними валютами для Національного банку є долари США, євро, швейцарські франки, англійські фунти стерлінгів, японські єни. За бюджетною резолюцією, що прийнята на найближчі 3 роки, на кінець 2019-го курс 28-29 гривень за долар є очікуваним, і тому сьогоднішня девальвація є прогнозованою [1].

Протягом усього періоду існування національної валюти України (з 1996 р.) спостерігається її знецінення, яке переривається окремими періодами стабільності. Короткі проміжки девальвації не чинили суттєвого впливу на загальну девальваційну тенденцію. На момент введення гривні в обіг її курс щодо долара США становив 1,761 грн. за 1 долар [3]. Перша девальвація національної валюти припала на 1998 р. і становила 84%. Унаслідок подій на внутрішньому валютному ринку України, більшою чи меншою мірою пов'язаних зі світовою валютною кризою у кінці 2008 року – на початку 2009 року, гривня після істотних коливань курсу, значення якого доходило до 13 грн. за долар, суттєво девальвувала до рівня 8 грн. за долар. На цьому рівні курс протримався до політичних подій початку 2014 р., які сформували підґрунтя для початку наступного періоду девальвації національної валюти України, який триває й нині.

Курс української гривні за один американський долар, починаючи з лютого 2014 року, вже неодноразово встановлював історичні рекорди. У березні 2015 року він навіть досяг позначки 30,01 грн/дол. Станом на кінець березня 2019 року маємо такі цифри: із незначними відхиленнями на місцях долар купують за 27,19 грн., продають за 27,31 грн.

Аналіз динаміки валютного курсу гривні дає змогу виокремити основні чинники, які визначають його зміну:

- низькі темпи зростання ВВП;
- погіршення стану і структури платіжного балансу України;
- значний обсяг державного боргу;
- недостатній рівень золотовалютних резервів центрального банку;
- низький рівень довіри суб'єктів ринку до банківської системи, центрального банку та органів державної влади загалом і, як наслідок, девальваційні очікування, малий обсяг іноземних інвестицій;
- спекулятивні дії крупних гравців валютного ринку України;
- політичні, у тому числі зовнішньополітичні, проблеми України.

Варто зазначити, що суттєвою проблемою, яка впливає на функціонування валютного ринку та встановлення обмінних курсів, є високий рівень доларизації економіки України.

Послаблення динаміки розвитку, висока заборгованість країни, неефективне використання ресурсів держави, зниження привабливості інвестиційного середовища, вказують на те, що в найближчі роки країна все ще буде знаходитися під впливом девальвації, тому стратегію монетарної політики доцільно будувати з урахуванням даного чинника. Внаслідок девальвації національної грошової одиниці відбувається дорожчання імпорту, через що підвищуються цінові індекси в країнах, що залежать від імпорту. Водночас девальвація може спричинити інфляційні тиски на внутрішні ринки через конкурентні товари зовнішнього ринку. Вдосконалення законодавчої бази щодо валютного регулювання, встановлення прозорих та раціональних правил гри для національних і міжнародних інвесторів, чітка визначеність на валютному ринку та недопустимість неконтрольованих інтервенцій НБУ сприятимуть поступовому виходу національної економіки з кризи.

Прогнозування зміни курсу гривні на тривалий термін – справа невдячна, оскільки ситуація залежить не лише від економічних чинників, а у значній мірі, від політичної та військової складових. Проте, можливо, що регулятору вдасться втримати курс гривні на поточний рік без істотних коливань, в тому числі завдяки макрофінансовій допомозі МФВ.

Валютний курс національної грошової одиниці є важливим елементом стабільної економіки держави та одним із ключових індикаторів фінансової стабільності кожної економічної системи.

Отже, процес доларизації має негативний вплив не лише на валютний ринок, а й на розвиток економіки України в цілому. Непропорційність попиту та пропозиції на валютному ринку провокує нестабільність національної валюти.

Для подолання впливу факторів на розвиток валютного ринку Національний банк України повинен ініціювати створення та регулювання єдиного валютного законодавства, впровадити законодавчі та нормативно-правові заходи щодо удосконалення валютної політики України, спрямовувати ряд заходів на подолання неофіційної доларизації, зменшувати обсяги відпливу капіталу та стимулювати повернення їх із-за кордону.

1. Агентство прогнозування економіки URL: <https://apecon.ru/kurs-dollar-k-grivne-prognoz-na-zavtra-nedelyu-mesyats-gody>.

2. Павлова О.М. Сучасний стан валютного ринку України та проблеми його функціонування. URL: <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2046>.

3. Офіційні курси гривні до іноземної валюти станом на 02.09.1996. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/currency/search?formType=searchFormDate&time_step=daily&date=02.09.1996&outer=table&execute=%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8.